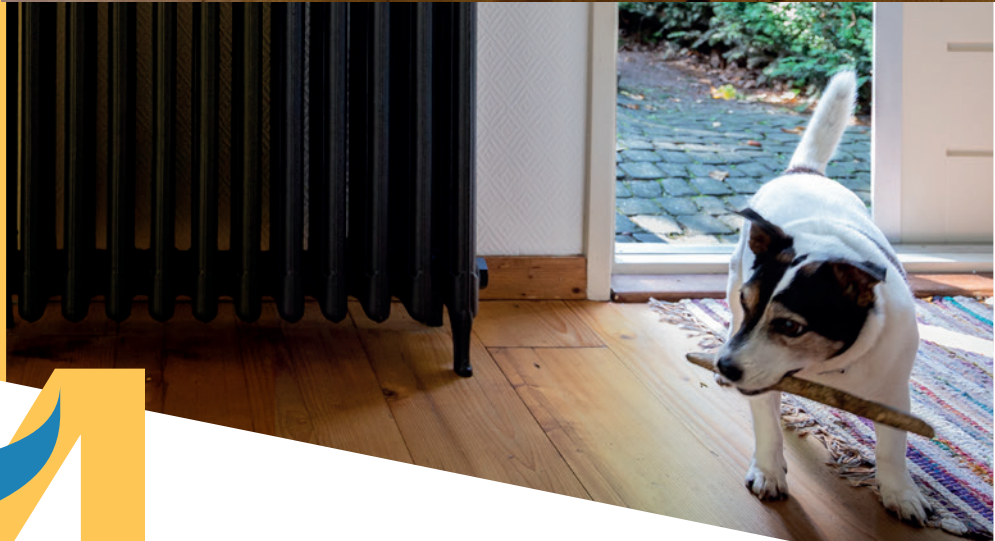

2017 - 2020

Servicepunt Duurzame Energie

Van de kant komen met de warmtetransitie

Provincie
Noord-Holland

SERVICEPUNT
DUURZAME ENERGIE

INHOUD

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Interview Pim van Herk	6
Interview Ingrid Giebels	8
Tijdlĳn 2015 - 2018	10
Interview Rosa Goossens	12
Interview Yannick Lataster	14
Facts & Figures	16
Interview Maarten van Poelgeest	18
Interview Tomas Mathĳsen	20
Tijdlĳn 2019 - 2020	22
Interview Peter-Paul Smoor	24
Interview Daniël van Staveren	26
Interview Anouk Montagne	28
Interview Jacco Oskam	30
Interview Jade Oudejans	32
Slotwoord: En we zĳn nog maar net begonnen...	34

“
Het Servicepunt heeft
Noord-Hollandse gemeenten
ondersteund met deskundig
advies, kennisessies en andere
werkvormen bij hun plannen
voor de aardgasvrije opgave
”

Voor u ligt een mooi overzicht met wat het Servicepunt Duurzame Energie de afgelopen vier jaar heeft bereikt. Met intensieve ondersteuning hielp het Servicepunt gemeenten in de provincie verder met het waarmaken van de energietransitie.

In december 2016 stelde het Rijk de Energieagenda vast. Hierin werd vastgelegd dat Nederland in 2050 fossielvrij wil zijn. In 2019 is dit verder uitgewerkt in het Klimaatakkoord. Om gemeenten daarmee te helpen, hebben Over Morgen en AEF namens de provincie Noord-Holland de afgelopen vier jaar ondersteuning geboden bij het concretiseren van het Klimaatakkoord.

Een fossielvrij Nederland in 2050 betekent dat een alternatief voor aardgas moet worden gevonden om gebouwen van warmte te voorzien. Een abstract doel dat nog ver weg ligt, maar met grote consequenties. Een fundamentele transitie die bovendien veel op z'n kop zet. Voor het Servicepunt betekende dit alles een grote verschuiving. Het ging niet langer om alleen energiebesparing en zonnepanelen in de gebouwde omgeving, maar om een herontwerp van ons energiesysteem. Zonder precies te weten hoe. Op de tast, met een grotere maatschappelijke impact.

Noord-Holland heeft inmiddels 4 wijken waar met steun van het Rijk geëxperimenteerd wordt met een aardgasvrije warmtevoorziening. Maar veel meer gemeenten zijn hiermee concreet aan de slag gegaan. Het Servicepunt heeft hen hierbij ondersteund, met kennisdeelsessies in verschillende werkvormen en deskundig advies over deze nieuwe context. En deze ondersteuning wordt nog verder geïntensiveerd.

Het Servicepunt bestaat al 20 jaar en draait om echt mensenwerk. De manier waarop het werk in al die jaren steeds weer anders is ingevuld, zegt veel over wat op dat moment actueel was. Dit boekje laat zien welke mensen het Servicepunt de afgelopen vier jaar hebben laten draaien. Waarom doen zij dit? Waar lopen zij warm voor? En hoe zorgen zij er, samen met u, voor dat we in 2050 daadwerkelijk in een fossielvrije wereld kunnen leven?

Ik wens u veel leesplezier!

Edward Stigter

“

De energietransitie is een complexe opgave. Dat maakt haar zo interessant om aan te werken

”

INTERVIEW

Pim van Herk

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

De wijze waarop het Servicepunt begin 2020 in korte tijd de overstap maakte van offline naar online bijeenkomsten. Met als hoogtepunt: het hybride congres 'Van de kant komen' in september.

Waar werk je op dit moment aan?

Ik werk samen met collega's aan een 'Activiteitenplan Warmte', waarin we vastleggen met welke acties we binnen Noord-Holland de warmtetransitie kunnen versnellen.

Hoe duurzaam is jouw eigen woning?

Ik woon in een jaren 30-woning. Hierin zijn de vloer, spouw, zolder en een groot deel van de ramen geïsoleerd. Volgend jaar komen er zonnepanelen op mijn carport. Een warmtepomp gaat het waarschijnlijk niet worden, daarvoor zou mijn woning eerst nog verder geïsoleerd moeten worden.

Waarom werk je aan de energietransitie?

In het belang van onze kinderen vind ik dat we zo snel mogelijk moeten overschakelen op duurzame energiebronnen. We hebben de kennis al in huis, nu moeten we nog tegenstanders meekrijgen. De energietransitie is een complexe opgave waarbij techniek, financieringsvormen en de sociale kant voorlopig nog in ontwikkeling zijn. Dat maakt haar interessant om aan te werken.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Ik was de linking pin met de provincie en bewaakte de voortgang van de activiteiten.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Voorbeelden van partijen en regelingen voor de warmtetransitie.
- Klankbord voor projectmanagement in de energietransitie.
- Informatie over beleid, werkverdeling en organisatie binnen de provincie.

“
Over 20 jaar kijken we terug
op het geploeter van nu en
denken: ‘Waarom konden
we toen niet sneller?’
”

INTERVIEW

Ingrid Giebels

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

Noord-Holland loopt voorop m.b.t. aardgasvrije nieuwbouw. Daar hebben we in 2017/2018 veel aandacht aan besteed. Daarnaast is er nu veel meer contact met gemeenten uit andere regio's; uitwisseling van ervaringen is cruciaal. In 2020 is het ons gelukt om alle activiteiten, ondanks de lockdowns, door te laten gaan. We hebben alles 100% digitaal aan kunnen bieden!

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

Over 20 jaar hebben we enorme stappen gezet, onder andere doordat de alternatieven voor fossiele bronnen dan veel goedkoper zijn. We kijken terug op het geploeter van nu en denken: 'Waarom konden we toen niet sneller, voelden we de urgentie niet?' Die urgentie is er over 20 jaar zeker wel, dan voelen we direct de onomkeerbare gevolgen van klimaatverandering.

Hoe duurzaam is jouw eigen woning?

Ik woon in een hoekhuis uit 1924. Na de koop heb ik het huis qua isolatie direct onder handen laten nemen. Het dak is bijvoorbeeld van de buitenkant geïsoleerd met folie. Op die manier sluit het aan bij het dak van de burens zonder binnenruimte in te leveren. Samen met andere maatregelen besparen we 30-40% op ons gasverbruik. Ook hebben we zonnepanelen die voor 75% voorzien in onze elektrabehoefte.

Waarom werk je aan de energietransitie?

Als kind maakte ik me al druk om de achteruitgang van de natuur. Tijdens mijn studie natuurkunde onderzocht ik onder andere alle mogelijke typen energiecentrales. Als promovenda volgde ik de oliemarkt nauwgezet. Nu werk ik aan de energietransitie, om zo te zorgen dat ook onze kinderen en kleinkinderen een mooie toekomst tegemoet gaan.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Ik was de afgelopen vier jaar als programmamanager eindverantwoordelijk voor het Servicepunt. Ik stemde ons programma af met landelijke en provinciale programma's. Daarnaast heb ik ook een aantal onderwerpen voor mijn rekening genomen als adviseur.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Ik ben een generalist met brede inhoudelijke kennis van de energietransitie en de warmtetransitie in het bijzonder.
- Wie is wie bij gemeenten, omgevingsdiensten en provincie.

2015
DECEMBER
Presentatie van het
Klimaatakkoord in
Parijs

2016
DECEMBER
Minister Kamp
presenteert de
Energieagenda:
naar een CO₂-
arme energie-
voorziening in
2050

JUNI
Lancering
nieuwe website
Servicepunt

2017
JUNI
Minister Kamp
kondigt aan dat hij
de aansluitplicht voor
nieuwbouw op aard-
gas wil wijzigen

JUNI
De eerste
warmtevisie van
Nederland wordt
vastgesteld in de
gemeenteraad van
Leiden

JULI
Kolossale ijsschots
breekt van de Larsen
C ijsplaat af, West-
Antarctica

JULI
Start aanjagen Aardgasvrije
Nieuwbouw in Noord-Holland
d.m.v. diverse sessies in alle regio's
en concrete gesprekken over
projecten met gemeenten en
projectontwikkelaars

SEPTEMBER
Duizenden mensen
op de vlucht
voor bosbranden
Californië

OKTOBER
#MeToo beweging
tegen seksueel
grensoverschrijdend
gedrag komt op gang

OKTOBER
Gesprekken met
gemeenten,
Gedeputeerde, BZK
etc. over aanpak
om te komen tot
pilots / proeftuinen
aardgasvrije wijken

OKTOBER
Start Lerend Netwerk Aardgasvrij
– voor en door gemeenten – door
Servicepunt georganiseerd i.s.m.
RVO en MRA

OKTOBER
120 miljoen euro
vanuit het rijk voor
eerste proeftuinen
aardgasvrije wijken
in 27 gemeenten
waaronder
Purmerend en
Amsterdam

AUGUSTUS
Greta Thunberg
houdt haar eerste
klimaatstaking bij
het parlement in
Stockholm

JULI
Verplichting
tot aardgasvrije
nieuwbouw 'tenzij'
gaat in (wet VET)

JUNI
Subsidieregeling
regionaal
energiebesparings-
programma
woningen Noord-
Holland van start ter
ondersteuning van de
energieloketten

FEBRUARI/MAART
Alle wethouders duurzaamheid
uit MRA en Noord-Holland Noord
ondertekenen verklaring om
alle nieuwbouw aardgasvrij te
realiseren vanaf nu

SEPTEMBER
Orkaan Irma raast
over Sint Maarten

2018
JANUARI
Zwaarste aardbeving
in Groningen sinds
2012. Epicentrum bij
Zeerijp. Beving heeft
kracht van 3,4

JANUARI
Toolkit Aardgasvrije
Nieuwbouw
provinciebreed
verspreid met
handvatten,
presentaties,
achtergrond

FEBRUARI
Congres Duurzaam
Gebouwd over #vangaslos
in Haarlemmermeer –
Provincie Noord-Holland is
gastheer. Het Servicepunt is
mede-organisator en heeft 4
sessies verzorgd

“Over 20 jaar hebben we een samenleving waarin we het woord participatie niet meer gebruiken omdat dat algemeen goed is.”

INTERVIEW

Rosa Goossens

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

Ik ben trots op de Ontwerpsessies Participatie, waarin we met kleine groepen aan de slag zijn gegaan. In de eigen projectgroep deden we kennis op die we meteen de volgende dag in praktijk konden brengen. Dankzij de coachingssessies die daarop volgden, konden we de kennis en energie vasthouden en een participatieaanpak maken om daarmee de warmtetransitie achter de voordeuren te realiseren. We hebben in deze sessies het gedachtegoed van Anke van Hal kunnen overbrengen. En daarmee het besef dat de bewoner en eindgebruiker de belangrijkste stakeholder is in het proces om onze gebouwde omgeving aardgasvrij te maken.

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

Zonnepanelen op ieder dak, windmolens op zee en groene straten en tuinen. Een samenleving waarin we het woord 'participatie' niet meer gebruiken omdat dat gemeengoed is geworden. We weten hoe we elkaar kunnen betrekken bij de inrichting van onze leefomgeving.

Waar werk je op dit moment aan?

Ik werk aan verschillende projecten binnen duurzame gebiedsontwikkeling. Ik ondersteun gemeenten en ontwikkelende partijen bij het opstellen én uitvoeren van hun participatieaanpak. Het ophalen, delen en afstemmen van dromen, belangen en wensen van de verschillende stakeholders staan daarbij continu centraal.

Waarom werk je aan de energietransitie?

Ik wil onze leefomgeving, voor onszelf én voor degenen na ons, zo leefbaar en zelfvoorzienend mogelijk maken.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Adviseur participatie.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Participatie
- Samenwerken
- Warmtetransitie

“
De dynamiek binnen
het Lerend Netwerk
is nog altijd alive &
kicking.”

INTERVIEW

Yannick Lataster

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

Onderdeel van ons programma was een 'Lerend Netwerk'. Binnen deze bijeenkomsten faciliteerden we gemeenten om van elkaar te leren. Ik was trots op het moment dat deelnemers elkaar ook buiten de bijeenkomsten gingen opzoeken om kennis en ervaringen uit te wisselen. Dat was de dynamiek die we voor ogen hadden en deze is nog steeds 'alive and kicking'.

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

Ongetwijfeld met meer windmolens, zonnepanelen en elektrische auto's. Wellicht hebben we een extra kerncentrale nodig als we het klimaatprobleem niet kunnen tackelen.

Waar werk je op dit moment aan?

Voor het Servicepunt verzorg ik intervisiebijeenkomsten voor bestuurders. Buiten het Servicepunt werk ik aan een unieke beleidsmonitor voor het energietransitie beleid van de provincie Noord-Brabant.

Waarom werk je aan de energietransitie?

Energie is een machtig interessant onderwerp waar verschillende domeinen - techniek, communicatie, financiën, etc. - op verschillende schaalniveaus - lokaal, landelijk en globaal - samenkomen. De energietransitie is een belangrijk middel om klimaatverandering tegen te gaan.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Programmasecretaris.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Monitoren van (energie)beleid.
- Doorrekenen van energievraagstukken.
- Politieke verhouding en de uitwerking daarvan in de praktijk.

FACTS & FIGURES

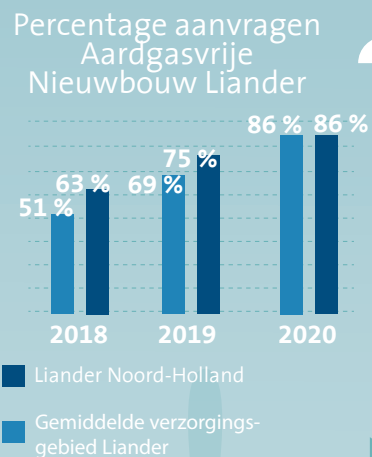
WEBSITE 2017 - 2020

NOORD-HOLLAND

- 4 Proeftuinen Aardgasvrije Wijken toegekend
- 11 vastgestelde TVW's
- ca. 20 gemeenten gestart met een Wijk-aanpak Aardgasvrij

SESSIES IN 2020

Hoogste aantal
aanmeldingen voor
een kennissessie

Voor de Kennissessie
Grootschalige opwek
Zonne-energie

Totaal aantal
aanmeldingen
voor kennissessies

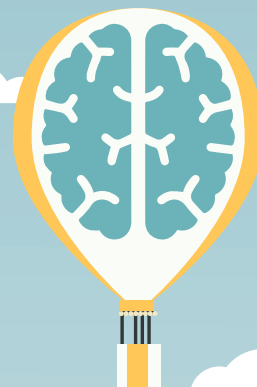
Aantal sprekers

Aantal sessies

KENNISFESTIVAL VAN DE KANT KOMEN

- 145 aanmeldingen
120 gasten
- 40 sprekers
- 6 locaties
- 15 live- en
digitale sessies

“
De energietransitie gaat met horten en stoten, maar is daarom een enorme uitdaging om met veel plezier en passie aan te werken.”

Maarten van Poelgeest

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

Een land van sterke regio's met een grote afwisseling tussen verschillende landschappen. Zeer compacte steden bovenop multimodale vervoersknooppunten met een prachtige, autoloze openbare ruimte. Intelligente koude/warmte systemen. De samenleving is verankerd in het lokale en tegelijk georiënteerd op de hele wereld. Democratisch en egalitair voor wat betreft kansen, maar zeer divers in identiteiten.

Waar werk je op dit moment aan?

Aan het uitvoeren van het Klimaatakkoord voor de Gebouwde Omgeving. We komen steeds meer van de kant, maar daardoor ontdekken we ook steeds meer hoe complex de opgave is.

Hoe duurzaam is je woning?

Ik ben lid van 'Amsterdam Energie' en krijg via hen onder meer duurzame stroom van zonnepanelen op het metrostation Kraaiennest. Voor de warmte zit ik op een warmtenet dat helaas nog draait op de restwarmte van een gascentrale. Hopelijk komt daar in de toekomst verandering in.

Waarom werk je aan de energietransitie?

De omschakeling naar een samenleving zonder fossiele brandstoffen is niet alleen een technische opgave, maar vooral ook een sociale en maatschappelijke. De transitie gaat met horten en stoten: ze vraagt om allerlei nieuwe verdelingsvraagstukken. Daarnaast is er veel gevestigd belang in de energiewereld. Van jongs af aan wilde ik al 'de wereld verbeteren' en ingewikkelde puzzels oplossen. De energietransitie is voor mij dan ook een enorme uitdaging om met veel plezier en passie aan te werken.

Wat was je rol bij het Servicepunt?

Ik was het 'bestuurlijk gezicht'.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Kennis en kunde over verandering.
- Strategie van de aanpak.
- Inzicht in politieke en bestuurlijke processen.

“
Soms zie je door de
bomen even het bos niet
meer. Dan is het fijn om
een frisse blik vanuit het
Servicepunt te hebben
”

Tomas Mathijssen

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

Het omzetten van bedrukte naar opgeluchte gezichten. Met alle, snel opvolgende ontwikkelingen zie je als ambtenaar soms even door de bomen het bos niet meer. Dan is het fijn om er een frisse of ervaren blik vanuit het Servicepunt bij te hebben. Ik ben er trots op dat ik veel mensen heb kunnen helpen.

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

Over 20 jaar voelen mensen zich, meer dan ooit, fijn in hun eigen leefomgeving. Deze waarde moeten we dan ook altijd mee blijven nemen in de stappen die we zetten in de energietransitie.

Waar werk je op dit moment aan?

Ik ben betrokken bij de 'Toolkit Wijkaanpak' en participatie. Buiten het Servicepunt begeleid ik meerdere Transitievisie Warmte trajecten.

Hoe duurzaam is jouw eigen woning?

Nét niet duurzaam genoeg. Ik woon in een nieuwbouwwoning met 18 zonnepanelen op het dak, maar hij is niet aardgasvrij. De woning is ruim na de wetswijziging van 1 juli 2018 gebouwd, dus wel energiezuinig.

Waarom werk je aan de energietransitie?

De zon gaat nog 5 miljard jaar mee. Het zou wel heel ironisch zijn als wij over een paar jaar het bijltje er al bij neer moeten gooien met als argument dat we geen geschikte energiebron hebben.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Ik was adviseur aardgasvrije nieuwbouw. In de aanloop naar de wetswijziging rondom aardgasvrije nieuwbouw heb ik er hard aan gewerkt om gemeenten én ontwikkelaars in de actiestand te krijgen. Daarnaast werkte ik mee aan de online Toolkit en organiseerde ik de ontwerpessie 'Wijkaanpak voor Dummies'.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Transitievisie Warmte/Wijkaanpak aardgasvrij
- Waterstof
- Aardgasvrije nieuwbouw

2019

JANUARI

Energiemixen 2050 voor elke gemeente en de regio's in Noord-Holland zijn opgeleverd als start van de RES

FEBRUARI

Subsidieregeling warmtetransitie gebouwde omgeving op wijkniveau van start in Noord-Holland

OKTOBER

Lancering stappenplan en toolkit Wijk aanpak

OKTOBER

100 miljoen euro vanuit het rijk voor tweede ronde proeftuinen aardgasvrije wijken in 19 gemeenten waaronder Hilversum en Amsterdam

MEI

Start met serie kennissessies over Warmtebronnen en Techniek. Deze zijn terug te kijken via de website. Eerste in Alkmaar over warmtenetten

MEI

Nederland wint Eurovisie Songfestival

JUNI

Black Lives Matter protest op de Dam, Amsterdam

JUNI

38 graden in Siberië: hoogste temperatuur ooit gemeten binnen de poolcirkel.

JUNI

Gemeenteraad van Alkmaar stelt de Transitievisie Warmte vast. De eerste van Noord-Holland

MAART

Eerste webinar na afkondiging lockdown over Grootchalige opwek zonne-energie; de eerste van een reeks van 27 webinars en ontwerpessies in 2020 rond opwek, energiebesparing, verduurzaming van monumenten, de nieuwe warmtewet en vele facetten van de wijk aanpak

MAART

Maximum snelheid Nederlandse snelwegen gaat van 130 naar 100 km/uur

SEPTEMBER

Minister Wiebes kondigt aan dat gaskraan in Groningen dicht gaat in 2022

OKTOBER

1e bestuurlijke sessie met lezing en intervisie rond 'sturen in onzekerheid' in de energietransitie

DECEMBER

Presentatie van de Europese Green Deal, de Europese routekaart om de economie van de EU duurzaam te maken. In 2050 wil Europa het eerste klimaatneutrale continent ter wereld zijn.

DECEMBER

Hoge Raad geeft Urgenda definitief gelijk. De overheid moet in 2020 25% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990

2020

JANUARI

Wedstrijden Australian Open worden stilgelegd als gevolg van hevige rook van extreme bosbranden

JANUARI

Het Verenigd Koninkrijk verlaat de EU

“

We weten gemeenten goed te bereiken en bieden een team met veel kennis en ambitie.

”

INTERVIEW

Peter-Paul Smoor

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

De grootste uitdaging van de energietransitie is haar ruimtelijke impact. We willen graag dat alles blijft zoals het is. Toch zal het landschap moeten veranderen om de aarde leefbaar te houden voor volgende generaties. Over 20 jaar hebben we geleerd om nog meer op zowel lokaal, nationaal als Europees schaalniveau te denken.

Hoe duurzaam is jouw eigen woning?

Ik woon in een Rijksmonument uit 1680. Toen ik het huis kocht, heb ik goed gekeken naar de energetische staat. Dak, gevel en vloer zijn goed geïsoleerd. Alle ramen zijn voorzien van dubbel glas. Bij de volgende schilderbeurt ga ik extra aandacht besteden aan kierdichting, zodat ik kan overschakelen naar een hybride warmtepomp. Voor zonnepanelen ga ik via een postcoderoos op zoek naar een geschikt dak.

Waarom werk je aan de energietransitie?

Ik heb altijd veel interesse gehad in gebouwen en architectuur. Daarom ben ik bouwkunde gaan studeren. Daarnaast vind ik het belangrijk om nuttig werk te doen. In de energietransitie komt dat mooi samen.

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

Ik was er al vanaf het begin bij betrokken. Toen was het nog even zoeken naar hoe we gemeenten en corporaties het best konden ondersteunen. Inmiddels weten we beide partijen heel goed te bereiken en bieden we een team met veel kennis en ambitie.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Ik adviseerde bij technische en financiële vraagstukken.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Kennis over de gehele warmteketen, dus opwek, transport, opslag en levering.
- Integrale bouwkundige en installatietechnische kennis.
- Kennis over de warmte- en de corporatiesector.

“
We zijn in 2020 nog een
Toyota Prius, maar in 2050
is Nederland een volledig
elektrische én circulaire
auto.”

INTERVIEW

Daniël van Staveren

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

De werksessie circulaire strategieën voor bouwprojecten van woningcorporaties. Deze sessie organiseerden we in samenwerking met sloper Van der Bel.

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

We zijn dan nog een hybride land. We zullen, net als bij de Toyota Prius, nog grotendeels gebruik maken van fossiele energie. We hebben ons fossiele energiesysteem zó goed gebouwd, dat het niet makkelijk uit elkaar te halen is. Hoewel alles klaar staat om dat wel te doen. In 2050 heeft Nederland een volledig elektrische, zelfrijdende en circulaire auto, gevoed met duurzame stroom.

Waar werk je op dit moment aan?

Ik wil graag gemeenten, regio's en woningcorporaties kennis laten maken met circulair bouwen. Dat is een geweldig onderwerp waar nog een wereld te winnen valt. Circulair gaat hand in hand met de energietransitie. Op dit moment zet ik me onder andere in voor Ecoplatform om kennis te verspreiden en deze om te zetten in projecten.

Waarom werk je aan de energietransitie?

De oproep van David Attenborough 'Rewild the Planet' inspireert mij hierin het meest. We hebben te veel genomen van de aarde en het is tijd om een systeem te bouwen dat gebaseerd is op hernieuwbaarheid.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Adviseur circulair, medeorganisator van werksessies en bedenker van creatieve werkvormen.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Aanjagen transitie naar een circulaire economie voor stad, gemeente en regio.
- Techniek van circulair bouwen: wat heeft de meeste circulaire impact?
- Proces van circulair bouwen: hoe organiseren je de bouwketen?

“ Gemeenten kunnen nu 24/7 terecht voor checklists, voorbeelddocumenten, tips en tricks voor elke stap van een wijkaanpak ”

INTERVIEW

Anouk Montagne

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

We hebben een start gemaakt met een online Toolkit. Hier kunnen gemeenten (en andere partijen!) 24/7 terecht voor checklists, voorbeelddocumenten en tips & tricks voor elke stap van een wijkaanpak. De Toolkit is nog zeker niet compleet en zal ook blijvend aangevuld worden met nieuwe informatie en ervaringen. Het geeft veel houvast in de uitvoeringsfase van de warmtetransitie.

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

Over 20 jaar is er in heel wat gemeenten veel geïsoleerd en zullen er ook redelijk wat wijken van het aardgas af zijn. Vooral de publieke opinie is in het voordeel van de warmtetransitie gekanteld en er zijn belangrijke verbindingen gelegd tussen economische - en klimaatdoelen. Met die ommekeer wordt het als vanzelf gemakkelijker om de technische en financiële uitdagingen te lijf te gaan.

Waar werk je op dit moment aan?

Binnen het Servicepunt ben ik adviseur Wijkaanpakken Aardgasvrij en ook elders in het land houd ik me hiermee bezig.

Waarom werk je aan de energietransitie?

Mensen zijn tot op heden niet gewend aan schaarste. De natuur was altijd onuitputtelijk en gewoongoed. Nu komen er grenzen aan haar bronnen en haar veerkracht. We kunnen niet langer doorleven met onze kop in het zand. Ik wil werken aan slimmere en duurzamere keuzes. Soms met ambities opgelegd vanuit het Rijk, soms juist van onderaf. Het liefst op de plek waar beide samenkomen.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Centraal aanspreekpunt en adviseur Wijkaanpak.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Wijkaanpak aardgasvrij
- Toolkit
- Participatie

“Waar we ons voedsel nu nog uit alle uithoeken van de wereld halen, zullen we dat in de toekomst steeds meer lokaal gaan produceren.”

INTERVIEW

Jacco Oskam

Waar ben je het meest trots op in de afgelopen 4 jaar Servicepunt?

Ik ben trots op 'Van de kant komen', een kennisfestival voor professionals die werken aan de warmtetransitie. Het was een grote uitdaging om het evenement corona-proof te maken. Dat is gelukt! We hebben de deelnemers en sprekers verdeeld over 6 locaties in Noord-Holland, waar de sessies tegelijkertijd digitaal én fysiek plaatsvonden. En met een mooi resultaat: 120 gasten, 40 sprekers en 15 live- en digitale sessies.

Hoe ziet Nederland eruit over 20 jaar?

Mensen worden steeds bewuster. Bewuster over voeding en het milieu. Boeren van de toekomst zullen met slimme innovaties tot een eerlijker en duurzamer voedselsysteem komen. Een trend die zich zal doorzetten is een verder toename van vegetariërs en flexitariërs. Waar we ons voedsel nu nog uit alle uithoeken van de wereld halen, zullen we in de toekomst steeds meer lokaal gaan produceren.

Waar werk je op dit moment aan?

Ook in 2021 moet het Servicepunt toegankelijk zijn voor heel veel partijen en willen we zoveel mogelijk mensen bereiken met onze kennis en ervaring. Bovendien is ons doel om verschillende partijen met elkaar te verbinden. Ik werk aan een communicatieplan om dat doel te bereiken.

Wat was je rol in het Servicepunt?

Ik verzorg de communicatie voor het Servicepunt Duurzame Energie. Dit behelst het organiseren van webinars, verzorgen van mailings, beheren van de website en social media, schrijven van interviews en het maken van video's.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Hoe en wat bij het Servicepunt.
- Koppeling met de juiste adviseur voor jouw vraagstuk.
- Promotie van jouw activiteiten in de energietransitie.

“
In vergelijking tot de afgelopen
periode waar het Servicepunt
zich vooral richtte op het
‘waarom’ en ‘wat’ van de
energietransitie zal het zich de
aankomende jaren steeds meer
focussen op het ‘hoe’
”

INTERVIEW

Hoe ziet Nederland er over 20 jaar uit?

Een stuk voller. De komende jaren zullen grote ruimtelijke opgaven zoals de energietransitie en de woningopgave een plek moeten krijgen in ons landschap. Als het daarbij ook groener wordt en de leefbaarheid verbetert, hebben we het goed gedaan.

Wat is je rol in het Servicepunt?

Als programmamanager stuur ik vanaf 2021 het Servicepunt aan. Ook ben ik verantwoordelijk voor de invulling van de nieuwe programmalijn ‘Strategie op Maat’. Die gaat over het soort vraagstukken waarmee ik me de afgelopen jaren bij Over Morgen met veel plezier heb beziggehouden, zoals Transitievisies Warmte, afstemming met de RES, energiebesparing en gemeentelijke of regionale warmteprogramma’s.

Voor welke kennis kunnen mensen bij jou terecht?

- Alles over aardgasvrij
- Het Servicepunt en mogelijke samenwerking met ons

Hoe ziet het nieuwe Servicepunt eruit?

We zien dat gemeenten steeds meer bewegen van de technische systeemwereld naar de leefwereld van de wijken. De uitvoering komt dichterbij. De samenwerking tussen gemeenten, organisaties en bewoners staat hierbij centraal. Dit betekent meer focus op concrete projecten, écht participeren en spannende politieke beslissingen. Het Servicepunt beweegt mee met deze ontwikkelingen en wordt vanaf 2021 bemand door een nieuw team van Over Morgen, AEF, Frisse Blikken en 5Plus1.

We verdelen onze activiteiten in drie programmalijnen. Binnen ‘**Strategie op Maat**’ ondersteunen we gemeenten en andere stakeholders bij hun visievraagstukken en strategie. ‘**Eerste Hulp Bij Uitvoering**’ ondersteunt bij wijkaanpakken en uitvoeringsgerichte thema’s en ‘**Samen Slim Leren**’ richt zich op kennisontwikkeling en -uitwisseling. Via gezamenlijke leercommunities, games en andere originele methodes gaan we gemeenten en hun partners uitdagen om samen de volgende stappen te zetten in de energietransitie.

Meer weten? Neem contact op met jade.oudejans@servicepuntde.nl.

Het nieuwe team heeft er zin in!

En we zijn nog maar net begonnen.....

Na het eerste jaar Servicepunt maakten we een update van onze aanpak. Onze centrale notie daarbij was 'Sturen in onzekerheid'. De technische innovatie gaat voort. De beleidsomgeving is continu in beweging en we moeten nog gaan aanbellen bij burgers die allemaal verschillend zijn. Kortom, we rijden door de mist en moeten toch koers kiezen.

Het essay 'Samenhang vraagt sturing', een recente publicatie van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB), bevestigt dit beeld nog eens. De zeven auteurs schetsen bijzonder helder waarom de energietransitie zo complex is. En waarom de aanpak vraagt om veel improvisatie en specifieke vormen van sturing.

Laten we wat langer stilstaan bij hun analyse van de energietransitie. Immers, het beter begrijpen van het proces van transitie zorgt ervoor dat scherper wordt voor welke opgaven partijen - niet in de laatste plaats de gemeenten - staan. Op die manier krijgen we beter zicht op de manier waarop we partijen het beste kunnen helpen bij hun complexe opgave.

Oplossingen zoeken en maken tegelijk
Het bestaande energiesysteem is een historisch gegroeid systeem dat steeds verder is geoptimaliseerd. Het is veilig en robuust. Het is nauw verweven met ons maatschappelijk stelsel van gewoontes en afspraken. Zonder er nog lang over na te denken zijn rollen en taken toebedeeld en verdeeld. Het systeem is steeds strakker gekoppeld geraakt en vormt een stelsel dat wij als normaal ervaren. Zie dat maar eens te veranderen!

Veranderen is sowieso moeilijk maar in dit geval extra moeilijk, omdat het niet helder is waar we precies naar toe gaan. Het nieuwe normaal bestaat nog niet. Dat moet nog ontdekt en uitgevonden worden. De auteurs beschrijven de beweging als: 'We moeten van A naar B, maar op de manier van B, terwijl ook B eigenlijk nog niet duidelijk, zichtbaar of uitgekristalliseerd is.'

We zijn dus aan het zoeken: Wat wordt het warmtealternatief voor gas? Welke nieuwe spelers en arrangementen horen hierbij? Hebben nieuwe systemen een centrale ordening nodig of moet alles van onderop geleidelijk groeien? Hoe worden de kosten 'eerlijk' verdeeld?

SLOTWOORD

Stuk voor stuk relevante kwesties die vragen om oplossingen. Die oplossingen moeten we bedenken, maken en uitproberen. We zijn dus aan het zoeken en maken tegelijkertijd. Ga daar maar aan staan!

De juiste keuzes maken te midden van ambiguïteit en haast. We hebben natuurlijk wel eens eerder te maken gehad met complexe opgaven en onzekerheid, maar hier is geen sprake van klassieke onzekerheid. Daarmee wordt onzekerheid bedoeld die ontstaat door een tekort aan informatie over een verder kenbaar systeem. Een dergelijke onzekerheid is op te lossen door nader onderzoek en meer uitvoerige analyse.

De analyse van het NSOB laat zien dat de onzekerheid waar we hier mee te maken hebben, gaat om het omgaan met ambiguïteit: 'een overschot aan mogelijke betekenissen van een systeem waarover veel bekend is, maar ook veel onhelder en niet goed te voorzien valt. Omgaan met ambiguïteit vereist betekenisgeving'. Dus veel gemeenschappelijk gesprek, steeds weer opnieuw. Dat valt niet mee! Tot slot kunnen we niet rustig de beleidscyclus doorlopen. We hebben eenvoudigweg de tijd niet. Aanpassing van de infrastructuur gaat vanuit zijn aard traag. Dreigende tekorten op de arbeidsmarkt zijn niet zomaar opgeheven. Dus op het moment van beleidsvorming moet ook al nagedacht worden over de concrete uitvoering en realisatie. Tegen de achtergrond van onzekerheid moeten we heel veel vragen

tegelijk beantwoorden en meteen acteren. Nou, uitdagingen genoeg dus!

Regie voeren over de collectieve uitkomst Regie voeren, samenhang aanbrengen en sturen in deze kluwen van complexiteit is dus ingewikkeld. Zeker wanneer we ons realiseren dat we met veel verschillende actoren te maken hebben die logischerwijs acties voor hen zelf optimaliseren, wat niet automatisch leidt tot de beste collectieve uitkomst.

In dit spel hebben gemeenten een belangrijke positie. Zij voeren de lokale regie. Wat is het meest evidente warmtealternatief voor een bepaalde wijk? Waar beginnen we? En hoe pakken we dit aan? Op dit moment kunnen de meeste gemeenten dat eigenlijk niet aan. Ze hebben onvoldoende middelen, onvoldoende kennis en onvoldoende bevoegdheden. Ook de condities moeten verbeterd worden. Er zijn nu nog te veel onrendabele toppen, mede omdat de gewenste schaal die voor kostenreducties zorgt nog niet gerealiseerd is.

Zoekend, enthousiasmerend en betekenisgevend ondersteunen Het gevaar is dat we elkaar de put inpraten. Er zijn natuurlijk wel degelijk delen van de gebouwde omgeving waar beweging nu al mogelijk is. Juist om complexiteit te reduceren, juist door nu al zoekend iets te maken, kunnen we beginnen het stokbrood hap-voor-hap op te eten. Hierin is wellicht de eerste en misschien wel belangrijkste functie van een ondersteuningsstructuur

in gelegen. De plicht tot optimisme maakt dat we continu het stimulerende onderlinge gesprek moeten voeren. Zoekend, dat zeker, maar ook enthousiasmerend. Om de spirit erin te houden en steeds weer met elkaar betekenis te geven aan wat er gebeurt.

Het gevaar bestaat dat de functie van een ondersteuningsstructuur in deze fase van het transitieproces wordt versmald tot een welhaast 'technische' vorm van ondersteuning. Als immers sprake zou zijn van klassieke onzekerheid, zou het helpen om vooral kennis en methodieken aan te reiken. We zouden dan denken dat op die manier onzekerheid uitgeschakeld kan worden. Maar dat kan juist niet.

De aard van de onzekerheid maakt dat een ondersteuningsstructuur eigenlijk dichterbij de gemeenten aankruipt. Als klankbord, als platform om met anderen het gesprek te voeren over betekenisgeving, als adviseur. Het maakt ook dat een ondersteuningsstructuur een veelheid aan formats aanbiedt. Van interview tot kennissessies, van advies tot vraagbaak.

Het Servicepunt: doen, leren en uitwisselen Precies bovenstaande hebben we ook zelf de laatste vier jaar 'ontdekt'. In het begin hebben we veel gedaan aan Aardgasvrije Nieuwbouw. Dat was helder en overzichtelijk. Inhoudelijke ondersteuning, het aanreiken van een praktische aanpak, was zeer effectief. Noord-Holland loopt op dit vlak nog steeds voorop.

Maar daarna werd het steeds moeilijker toen de bestaande gebouwde omgeving aangepakt moest worden. Steeds meer hebben we ons gefocust op het proces: hoe kun je de warmtetransitie aanpakken? We kwamen hiermee steeds dichterbij het beleid, maar eigenlijk in woorden van het NSOB, bij de vraag hoe gemeenten samenhang en daarmee sturing kunnen organiseren. Het formuleren van een Transitievisie Warmte is een mooi voertuig om dat te doen. En dus hebben we daar veel aandacht aan besteed. Tegelijkertijd drong en dringt de praktijk en de uitvoering zich steeds meer op. Terwijl het beleid nog niet uitgekristalliseerd is, moeten wij aanpakken ontworpen worden. Ook hierbij helpen wij. Met gesprek, uitwisseling en advies.

En daar gaan we de komende vier jaar vrolijk verder mee. Inderdaad, we zijn nog maar net begonnen, maar we hebben er niet minder zin in!

Maarten van Poelgeest
Ingrid Giebels
Jade Oudejans
Pim van Herk

COLOFON

Fotografie

Over Morgen, Kneedvorm (cover, back page, pag 38)

Vattenfall, Jorrit Lousberg (pag. 2)

Jacco Oskam (portretten interviews)

Provincie Noord-Holland:

- Bas Beentjes (pag. 11, 40)
- Dirk-Jan van Dijk (pag. 34)

Michiel Wijnbergh (pag. 11)

Photoline, Carolien Sikkenk (pag. 22)

Vormgeving

E-line Design

Drukken en binden

Dartli

Contactgegevens

Vragen over het Servicepunt Duurzame Energie kunt u aan ons toesturen via ons **e-mailadres:** info@servicepuntde.nl

www.servicepuntduurzameenergie.nl

Organisatie

Het Servicepunt Duurzame Energie Noord-Holland (SpDE) is opgezet door de Provincie Noord-Holland als vehikel om de energietransitie te ondersteunen en te versnellen. Sinds 2017 is hierbij de focus gelegd op de gebouwde omgeving en de ontwikkelingen omtrent aardgasvrije bebouwing (nieuwbouw en bestaande bouw).

Het Servicepunt ondersteunt gemeenten, regio's, woningcorporaties, uitvoeringsdiensten en energiecoöperaties met het uitwerken van plannen en het opzetten van projecten. De opgedane kennis en ervaring worden door het Servicepunt verzameld en ter beschikking gesteld binnen de provincie. Over Morgen en AEF zijn van 2017 – 2020 samen verantwoordelijk geweest voor de uitvoering van het Servicepunt. Vanaf 2021 doen zij dit samen met Frisse Blikken en 5plus1.

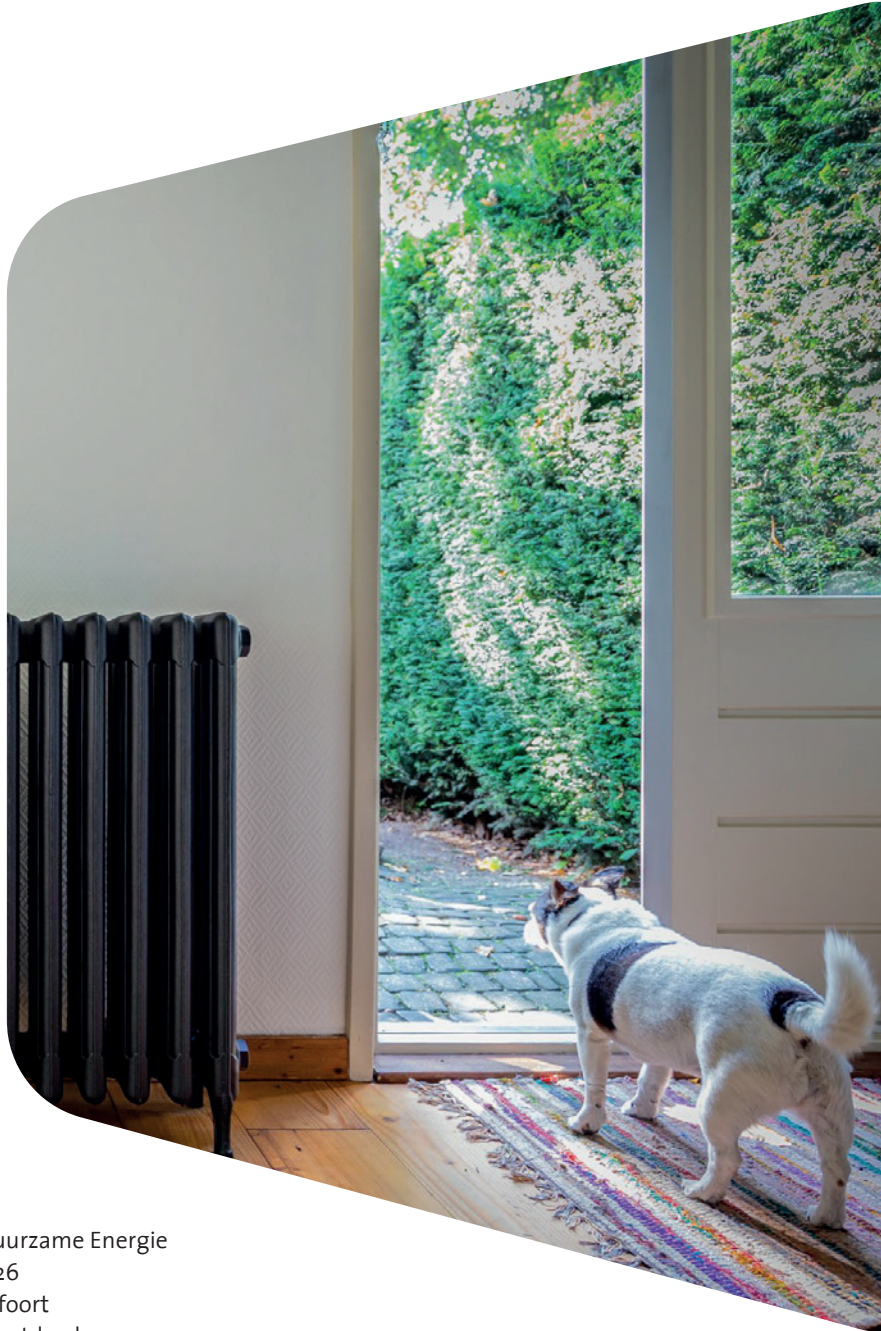
**OVER
MORGEN**

Andersson
Elffers
Felix

 **Provincie
Noord-Holland**

**“Wij ondersteunen en
versnellen de energietransitie
in Noord-Holland”**

Servicepunt Duurzame Energie
Kleine Koppel 26
3812 PH Amersfoort
info@servicepuntde.nl
www.servicepuntduurzameenergie.nl

SERVICEPUNT
DUURZAME ENERGIE